

Лігуша Ю.А.,
студентка 6 курсу, 1 групи, Господарсь-
ко-правового факультету Національного
юридичного університету імені Ярослава
Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ НЕПОВНОЛІТНІХ: ПРИЧИНИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, ЗАПОБІГАННЯ

Ключові слова: злочинність неповнолітніх, особистість неповнолітнього злочинця, підліткова злочинність, кримінальна активність неповнолітніх.

Анотація. У тезах розглянута злочинність неповнолітніх. Встановлені її причини, тенденції розвитку і шляхи запобігання.

Аннотация. В тезисах рассмотрена преступность несовершеннолетних. Установлены её причины, тенденции развития и пути предотвращения.

Ключевые слова: преступность несовершеннолетних, личность несовершеннолетнего преступника, подростковая преступность, кримінальна активність несовершеннолетних.

Summary. In theses examined the juvenile delinquency. Its causes, development trends and ways of prevention is established.

Keywords: juvenile delinquency, juvenile identity, juvenile crime, juvenile criminal activity.

Проблема злочинності серед неповнолітніх, на жаль, з кожним роком набуває все більшої актуальності, хоча кількість злочинів серед молоді один період значно зменшувалась, зараз спостерігається її зростання, не можна знижувати пильність, треба і надалі продовжувати детально її вивчати та аналізувати для подальшого вдосконалення шляхів її подолання.

Для того, щоб знизити рівень злочинності неповнолітніх до мінімуму необхідно з'ясувати: хто належить до даної категорії осіб; що провокує таких дітей до кримінальної поведінки; у яких саме сферах вони зацікавлені вчиняти порушення; як визначити хто більш схильний до протиправного поведіння і яким чином можна запобігти у майбутньому розвитку негативних нахилів у підлітків.

Злочинність неповнолітніх представляє собою кримінальну активність дітей віком від 11 до 18 років. Б.М. Головкін виділяє чотири основні причини вчинення злочинів неповнолітніми, а саме: через вплив дорослих, які втягують їх до даної діяльності; через заборони, які викликають невдоволення і сприяють спотвореній формі самовираження дитини; через страх, викликаний соціальною безпорадністю та відчуттям покинутості; через зовнішні обставини, які провокують злочинну поведінку для боротьби за виживання у будь-який спосіб [1, с.205].

Для того, щоб краще зрозуміти обсяги злочинності серед неповнолітніх, необхідно звернутися до статистики, яка дає можливість узагальнити і проаналізувати результати діяльності, спрямованої на боротьбу з протиправною поведінкою дітей, а також виявити слабкі сторони, підвищити ефективність уповноважених органів.

Зафіксована кількість злочинів, скоєних неповнолітніми, у 2013 році становить 8781, у 2014 році – 7467, у 2015 році – 7171, у 2016 році – 5230, у 2017 році – 5608, у 2018 році – 4750. Тобто, можна стверджувати, що за офіційними даними, кількість злочинів знижується, що є позитивним результатом для нашої держави, але що саме посприяло таким змінам і чи так це є насправді, необхідно встановити.

Проаналізувавши наукову статтю Б.М. Головкіна, можна дійти до висновку, що насправді відбувся спад підліткової злочинності, чому посприяли: запровадження нової державної політики у сфері захисту дітей, а саме розроблено Концепцію розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх; запровадження змін у системі ведення єдиного обліку кримінальних правопорушень; зменшення кількості постійного населення у віці 14-17 років; зміна структури інтересів та способу життя, замість реального життя і контакту з людьми, підлітки надають перевагу кіберпростору; а також, незалежно від соціального статусу і рівня виховання, у сучасних дітей чергується правомірна поведінка із неправомірною [1, с.209].

Попри вплив на поведінку підлітків з боку соціальних і економічних факторів, що сприяють їх кримінальній активності, необхідно також звернути увагу на характеристику особистості неповнолітнього, який вчиняє злочин, оскільки дана категорія є

однією з важливих складових для подальшого запобігання і боротьби із підлітковою злочинністю.

Так як найбільша група дітей, які вчиняють злочини, охоплюється корисливо-насильницькими злочинами, тому розглянемо особистість неповнолітнього злочинця на їх прикладі. За соціально-демографічними ознаками – це переважно особи чоловічої статі віком від 14 до 17 років, що пов'язано з певними біологічними, психологічними і психічними змінами в структурі особистості, рівень освіченості таких дітей набагато нижчий від їх однолітків, значна частина неповнолітніх погано навчається, а також багато тих, хто покинув школу. Важливий вплив на підлітків мають сім'я і наявність постійного місця проживання; сприяють злочинності, саме неповна сім'я, асоціальний спосіб життя одного із батьків, виховання у дитячих будинках, також це складні взаємовідносини в родині – конфлікти, емоційна відчуженість, фізичне та психічне насильство над дитиною та інше. Також можна виділити такий фактор як стан здоров'я неповнолітнього, великий відсоток має соматичні та психічні захворювання, алкогольну чи наркотичну залежність. Слід виділити морально-психологічні якості підлітків, а саме глибокі деформації моральних і правових орієнтирів, деформація соціальної позиції, підвищена здатність потрапляти під вплив, несформованість особистих цінностей, а також нестабільність емоційної сфери [3, с.88-126].

Отже, проаналізувавши причини і тенденції розвитку підліткової злочинності, необхідно розглянути питання запобігання кримінальній активності дітей, оскільки, як зазначають деякі автори, “дитяча «злочинність» формує злочинність неповнолітніх, а остання – рецидивну злочинність” [3, с.92]. Основою для виховання здорової молоді виступає системна діяльність держави, спрямована на формування високих моральних якостей і ціннісних орієнтирів шляхом створення умов та гарантій, закріплених в законах України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді України», у Декларації «Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» і т.д. [2, с.78].

Таким чином, крім загального закріплення на законодавчому рівні певних основоположних принципів і гарантій, слід сприя-

ти покращенню життя неповнолітніх активними діями, як зі сторони держави, так і громадськості, а саме: забезпечити правовий і соціальний захист; гарантувати доступ до освіти і професійної підготовки; забезпечити зайнятість підлітків; запроваджувати просвітницько-виховну роботу; прищеплювати інтерес до здорового способу життя. Злочинність неповнолітніх є однією з важливих проблем на сьогоднішній день, яка потребує особливої уваги як з боку держави, так і з боку суспільства, кожної дорослої осудної людини, адже кожен з нас може і повинен допомогти тим, хто цього потребує, цим самим убезпечити молоде покоління і суспільство в цілому.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Головкін Б. М. Злочинність неповнолітніх як суспільна проблема / Б. М. Головкін // Проблеми законності. – 2016. – Вип. 133. – С. 204 – 217. URL: <http://plaw.nlu.edu.ua/article/view/72195/70265>
2. Головкін Б. М. Запобігання криміналізації молодіжного середовища / Б. М. Головкін // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол. : В.І. Борисов та ін. : Право, 2012. – Вип. 23. – С. 76-87.
3. Кримінологическая характеристика личности несовершеннолетнего корыстно-насильственного преступника в Украине: монография / В.В. Голина, М.О. Маршуба.- Х.: Право, 2014. – 280 с.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент В.В. Пивоваров